

Kuidas kohapärimus aitab soid taastada?

Piret Pungas-Kohv (ELF)

3.-4. november 2022, Narva

 @WaterLANDS_EU @WaterLANDS www.waterlands.eu

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 101036484 (WaterLANDS). This output reflects the views of the authors and the European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

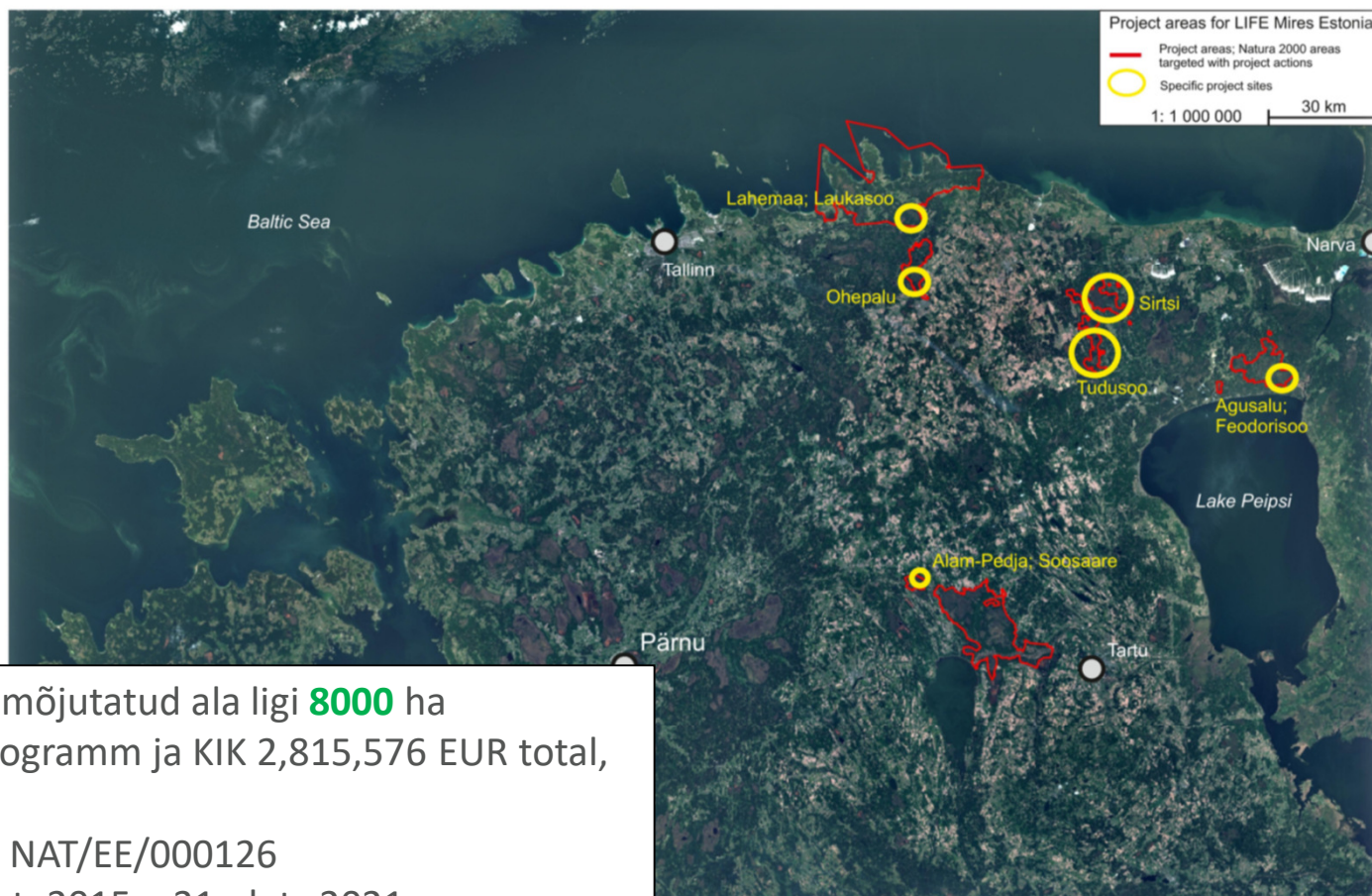

Millest tuleb juttu?

- LIFE Mires Estonia tegulugu
- Kuidas teavitasime inimesi?
- Kuidas kohapärimuse otsingud said osaks teavitustööst?
- Kuidas kohapärimus ja kohalik pärimus aitavad kaasa (soode) taastamisele?

Tegulugu *LIFE Mires Estonia*

Taastamistegevusest mõjutatud ala ligi **8000** ha
Rahastaja: EU LIFE programm ja KIK 2,815,576 EUR total,
74,61 % EU
Projekti kood: LIFE14 NAT/EE/000126
Projekti kestus: 1. sept. 2015 – 31. dets 2021
Partnerid: ELF, TÜ, MTÜ Archeovision
Koostööpartnerid: Keskkonnaamet, RMK, KKM, KOVid,
kohalikud elanikud
Veebilehekülg: soo.elfond.ee

Lisaks taastamistöödele, ka jagasime teavet ja/või kaasasime inimesi

SIHTGRUPID TEGEVUSED	LASTE- AED	PÕHI- KOOL	GÜMNAASIUM	MAAOMANIKUD / KOHALIKUD	VÕIMALIKUD HUVILISED +/-/0
Kohapärimuse kogumine	😊	😊	😊	😊	😊
Vikipeedia (6), (populaar)teaduslikud artiklid, intervjuud		😊	😊	😊	😊
Õppevideod (9 tk)		😊	😊	😊	😊
Õppeprogrammid (3)	😊	😊	😊		😊
Muinasjuturaamat (1+1)	😊	😊		😊	😊
Õppepäevad (67), matkapäevad (20)	😊	😊	😊	😊	😊
Õpetajate koolitus (2)				😊	😊
Infovoldik-kalender (2)		😊	😊	😊	😊
Infotahvlid (6+13+108)	😊	😊	😊	😊	😊
Taastamist tutvustavad seminarid kohalikele				😊	😊
KKK, andmebaas kulutuuriloost (üle 200 viite)		😊	😊	😊	😊
Lõpuüritused (6)		😊	😊	😊	😊
Talgud			😊	😊	😊

Mis on huvi ja millal see tekib?

Huvi – sisemise motivatsiooni vorm (Jere Brophy 1997/2014*)

- **individuaalne huvi** – püsiv valmisolek võimaluse avanedes tegeleda teatud teema või tegevusega
- **situatiivne huvi** – vallandub konkreetsetes olukorras teatud hetkel vastuseks millelegi, mis püüab meie tähelepanu ja ärgitab meid sellele keskendumata.

VÕI nt tegevust/mõtet toetav või pärssiv huvi:

+huvi – siiras uudishimu

--huvi – oht omandile ja/või väärtustele, tulule

0-huvi – oeh!

Sool on pikk ajalooline 0- või –huvi!

Tutvustamiskoosolek Rakveres, 2016.
Foto: J.-O. Salm

*Jere Brophy „Kuidas õpilasi motiveerida?
Käsiraamat õpetajatele“, Routledge

Näide kohapärimuse kogumisest

Intervjuude abil koguda, talletada ning edasi anda sooga seonduvat ja kogetud pärimust

- 1. abivahend** taastamisala paremaks mõistmiseks (meile endile)
- 2. abivahend** ökoloogilise teabe selgitamiseks teistele: 0/-

Välitööd Ohepalus. Foto: M. Kohv

Välitööd Tudu külas. Foto: J.-O. Salm

Kes ja kuidas kõnelesid?

- poolstruktureeritud intervjuud
 - Elulugu, suhe sooga - soopraktikad, suhtumine sohu, kohapärimus
- 24 intervjuud – 31 inimest (45 h)
 - 15 meest
 - 17 naist
- kuidas:
 - lumepallimeetod (kontaktid koosolekutelt)
 - kohtusime mitu korda
 - käisime ka kohapeal (jalutades kujunevad vestlused)
 - kõik 6 taastamisala olid esindatud

Millest inimesed kõnelesid? I

KOHAPÄRIMUS, mis peegeldab inimeste ja keskkonnavahelisi suhteid ja muutusi

- **Soopraktikad**
 - Vastajate nn soopraktikad – korilus, jaht, vaigutus, turism, kuivendustööd, liikumine soos
 - Minevikupraktikad (kirjeldused lähedaste, tuttavate kohta) – paopaigad/metsavendlus, kraavihallid, kännujuurijad jm kuivendustööd, turba võtmine, taliteed
- **Kohtumised metsloomadega** – rohkem/vähem, hirm või mitte, lugude kirjeldused,
- **Soo looduslikest omadustest tekkivad mõjutused** – soo meeldib või mitte, vajumine/eksimine ja hirmulood
- **Kohad soos, kohanime teke või kadu**
- **Kombestik**
- **Vaimolendid, uskumused**

Millest inimesed kõnelesid? II

KOHALIK PÄRIMUS ehk inimeste omavahelised suhted soos ja soo ümber

- Kellega, kuidas ja miks saadakse läbi või siis ei saada

VASTAJATE ELULOOD, perepärimus

Millest inimesed kõnelesid? III

- **Suhtumine konkreetse soo taastamisse** – hirm (maastiku)muutuste ees, mis võib halvendada elu-olu (üleujutamine, metsa mahavõtmine lagesoo taastamise eesmärgil)
- **Suhtumine soode taastamisse laiemalt**
 - „Kole! Niigi on metsa vähe, nüüd siis sihtkaitsevööndis!“
 - „Kuivendada on vaja, mitte üle ujutada!“
 - „Küll on tore, et soo taastamisega tegelete!“
 - „Marju ei ole enam! Kõik on kuiv!“
- **Suhtumine looduskaitseesse laiemalt**
 - „Oeh, need, kes võtavad metsa maha!“
 - „Looduskaitse on nagu üks vähkkasvaja!“

Kuidas see kohapärimus siis taastada ikkagi aitab?

Ja tõepoolest:

- abimaterjal meile taastamisala paremaks mõistmiseks
- abimaterjal ökoloogilise teabe selgitamiseks

Aga see pole veel kõik!

- kohapärimus võib anda keskkonnale „hääle“ (seire minevikust)
- kohapärimus võib anda „hääle“ neile inimestele, kes tavaliselt ei saa/taha rääkida (teadmatus, segadus, hirm, tülid)
- intervjuu muutus (vajadusel) kaasamiseks
- hierarhiate muutus – rääkijast saab kuulaja ja vastupidi
- kohalike (arvamuse) väärtustatus – aktsepteeri ja/või põhjenda
- jutud aitavad jutuotsale
- vahendaja roll

Mõned soovitused

- lõiming valdkondade ja huvigruppide vahel tasub ära!
- see meetod ei pruugi alati töötada, aga kui ei proovi, siis kindlasti ei tööta
- lõiming muudab taastamistööd kvaliteetsemaks nii looduse kui inimeste jaoks (kasvõi eneserefleksioon)
- teavita, aga ka kaasa (päriselt!)
- teavita inimesi vara, aga mitte liiga vara
- visualiseeri!
- suur ajakulu, aga abi on vähesestki (võtmeinimesed!)
- aktsepteeri teiste arvamust, võimalusel selgita enda mõtteid – siirus!
- ausus, lugupidamine ja suhtlusoskus!

Kokkuvõtteks

Rääkimises ei ole midagi uut, aga:

- taastamistöde juures kohapärимuse kogumine pigem uuenduslik
- taastamisala on kindel ala, kus maastikku muudetakse ja läbirääkimisteta ei saa
- taastamistööd „väljuvad“ looduskaitsealadelt, suhtlemine on vältimatu – kohapärимuse abi on üks paljudest
- ehk (lähi)tulevikus muutub suhtumine NIMBYst (*not-in-my-backyard*) PIMBYks (*please-in-my-backyard*), sest üha enam on märke taastumise edukusest

Foto: P. Pungas-Kohv

Täna!

Kontakt:

Piret Pungas-Kohv
pirkup@gmail.com

koduleht:
soo.elfond.ee

Kui tahad minna kiiresti, mine üksi, tahad jõuda kaugemale, mine koos!

